

Psalam se sastoji od dva jednaka dijela, svaki sa po dva distiha, tj. sastoji se od dvije kitice, 1—4 i 5—9a. Druga kitica ima suviše 9a poluredak. U današnjem MT on sačinjava s poluretkom 9b zaključni redak. To zahtijeva i broj slogova i akcenata. Ali bi se u razdiobi moralo dati prednost logičnoj misli i 9a pripojiti 8. retku a 9b ostaviti kao zaključak. U ovom bi slučaju 8. redak bio proširen a 9. skraćen. To ne bi bilo ništa naročito u psalmističkoj pjesmi, naročito ne ondje gdje se radi o zaključku. Nije teško prepoznati strukturu distiha u recima 3—4 ako se uzme u obzir da uvodni redak (3) i početak pozdrava (4) mogu sačinjavati jednu srodnu pjesničku misaonu cjelinu. Svi reci, osim zaključka, imaju sinonimni paralelizam.

o. Ivan STAMBUK

TKO JE SREDIŠTE U »KNJIZI O BOŽJEM NARODU?

Držali smo velikim probitkom što je u suvremenoj katehezi vraćen Bog u središte katehizacije. Znademo da je kroz posljednjih par stoljeća pod uplivom racionalizma i tadanje politike kršćanski nauk postao pretežno antropocentričan. Trebalo je isticati moral kao podlogu za međusobne odnose među ljudima, pa i kao oslon za narodno i državno opće dobro.

Suvremena katehetska struja, posebno ona koja se naziva kerigmatička, dovela nas je natrag u teocentrizam. Ali neki sadanji teolozi i pastoralisti, misleći da će time Crkvu vratiti svijetu u duhu Koncila, uvadaju, kao što u svoju teologiju, tako i u katehizaciju novu vrst antropocentrizma. Tipičan je radi te svoje tendencije novi holandski katekizam za odrasle (koji ima i negativnih strana). I kad se u njemu isprave neke manjkavosti, predviđa se da će mu ostati takva tendencija. (Tako E. Franchini, »Il regno-attualità catt.« br. 144/17, Bologna 1967, str. 376.)

Kateheti i dušobrižnici trebaju znati za tu modernu antropocentričnu tendenciju kod nekih teologa, kojima drugi teolozi predbacuju da im je teologija preveć naturalistička i racionalistička.

Mi ovdje ne ulazimo u njihove diskusije. Prihvaćamo i usvajamo napredak u teologiji i posebno u biblijskoj egzegizi, a time se još više povezujemo uz Boga i Crkvu. Govorimo o narodu, ali o »Božjem narodu«. Tu je čovjek, antropos — ali centar, središte nije čovjek, nego Bog.

Poslije tih premisa proučit ćemo ukratko srž nove knjige. I ona počinje sa antropološkim momentom (1. poglavlje). Počinje od prirode uopće i od čovjeka. To je zato što se od naravnog udižemo na nadnaravno. Mi polazimo od potrebe čovječjeg srca, od njegove težnje za srećom. To je naravno. Onda još ispitujemo razum, i razum nam potvrđuje da Bog jest. Nismo pak mi izmislili Boga, nego smo ga našli.

Naša je potreba tražiti i naći Boga. To ne znači da smo mi prije tražili njega nego on nas. Mi koji smo upoznali njegovu ljubav, znamo dobro da je **On prije tražio nas** . . .

Drugo poglavlje knjige uči nas kako je Bog nas tražio i nama samoga sebe otkrio. On se otkrio svojom **Riječju**. Njegova vječna Riječ, po kojoj je sve stvoreno, u vremenu se javlja ljudima i napokon se utjelovljuje. (Usp Iv 1, 1—14). U ovoj katehezi promatramo vječnu Riječ, Sina Božjega, »Boga od Boga . . . rođena, ne stvorena, istodobna s Ocem« (Vjerovanje u misi). Utjelovljenjem Riječi dobivamo savršenu Božju objavu. Tek u svome Sinu, Isusu Kristu, objavljuje se Bog Otac. Samo Sin, »koji je sišao s neba«, mogao je reći (Nikodemu): »Govorimo ono što znamo, svjedočimo za ono što smo vidjeli« (Iv 3, 11—13). Isus nas ne samo uči tko je Bog, nego ga i pokazuje: on pokazuje **Božju ljubav**. »Bog je ljubav« — opetovat će Isusov ljubimac apostol Ivan . . .

Mi smo učili i učimo o Bogu da je svemogući, premudri, vječni; da je on prečisti Duh itd. Ali što je bitno u Bogu samomu i u njegovu odnosu prema nama to je ovo: Bog je ljubav.

Prema tomu i teologija mora voditi k ovom zaključku glede čovjeka: čovjek je predmet Božje ljubavi.

Premda čovjek nije jedini stvor u svemiru, ali u vidljivom svijetu (kako je u 1. pogl. naše knjige) on je **središte**. To bi se na neki način moglo nazvati »antropocentrizam«. Ali to središte ne bi postojalo da nema Boga — koji je središte svega — i ne bi imalo smisla ni sreće, kad ne bi bilo Božje ljubavi. A ta se Božja ljubav očitovala po **Kristu**, koji je »prvorodenac svega stvorenja« (Kol 1, 15). Dakle naše će naviještanje biti **teocentrično**, odnosno **kristocentrično**.

Neki kateheti ili katehistkinje kad pročitaju prvi dio 2. pogl., kazat će možda da je to previsoko za obične vjernike, a osobito za mladež. A ipak je to za nas napisao apostol Ivan na početku svoga Evandjelja. Inače, čemu to čitati

pa i svečano na dan Božića?! Te su Božje i ljudske riječi baš za nas. Ali treba da im pristupimo poniznom vjeron te ih razmatramo.

Ne samo to, nego i ostalo što je u »Knjizi o Božjem narodu« treba da **kateheta prije razmatra** negoli podaje svojim katehumenima. Tako će naučiti i katehumene da razmatraju ono što uče, inače im Božja nauka ne ide u srce i život. Najprije se uzme **Riječ Božja**, barem koliko je u ovoj knjizi, a prema mogućnosti i više iz dotičnih mjesta Svetoga pisma. Onda dolazi u pomoć »Razgovor o biblijskom štivu« sa pitanjima. Napokon ono »Sada« ili »U naše dane«, što Crkva uči i čini prema Božjoj riječi. Nastojmo shvatiti i pamtiti da Krist živi u Crkvi, svojem Mističnom tijelu, te da se i sama Crkva može smatrati kao jednim živim sakramentom.

Počevši od 2. poglavlja pa skroz sve do konca knjige možemo prozreti Onoga koji je središte svih kateheza. To je središte **Krist**, utjelovljena Riječ vječnog Oca. Po njemu je sve postalo što je postalo. Sve je stvoreno po njemu i za njega. (Usp. Iv 1, 3 i Kol 1, 16).

I naslovna slika sa Sijačem ima to glavno značenje. Tu je božanski Sijač. »Sjeme je Božja riječ« (Lk 8, 12) koja u Crkvi i po Crkvi dolazi k nama. Tu je istina koju treba vjerovati i život milosti kojim ćemo živjeti. »Tko vjeruje u Sina ima vječni život« (Iv 3, 36), ima u sebi samoga Krista. Ali kao uvijek, i sada se događa da On »dođe k Svojima, a njegovi ga ne primiše« (Iv 1, 11). U tomu je »različna sudbina Božje Riječi«, tj. prema terenu na koji padne božansko sjeme...

Jednom smo bili naučeni na »Biblijske pripovijesti« ili na »Biblijsku povijest«. To su uglavnom pisci svojim riječima pripovijedali izabравši iz Biblije (ili iz drugih Biblijskih povijesti) događaje i priče kako im se činilo da mogu zornije ilustrirati kateheze. Sada, prema novom pastoralnom i koncilskom duhu, mi nastojimo iznositi, koliko je moguće, samu Božju riječ, tj. **izvatke** (perikope) iz Biblije. Izabiremo one koji nam prikazuju **povijest našega spasenja**.

Naravski, naše **spasenje** pretpostavlja prije svega naše stvaranje pa i naš pad (pogl. 3—4). Kad bismo upoznali svu ljudsku zloću te Božju pravednost i milosrđe (pogl. 5), dolazi posebni znak Božje ljubavi. Bog traži čovjeka i narode da ih spasi. On je koji, suradnjom čovjeka, čini da postaju narodi i da nestaju. Tada, Bog izabire čovjeka od

kojega će doći »izabrani narod« (pogl. 6). Abraham, praotac izabranog naroda izraelskog pa i samoga Krista, Spasitelja svijeta, postat će po duhu i naš otac.

Nekima u prvi mah izgleda čudno ono u »Knjizi o B. n.« str. 45: »Vjerom u I. K. postali smo i mi duhovna djeca Abrahamova...«, jer takve izreke nisu bile običanje u katekizmima. Ali tako nas uči sv. Pavao u poslanicama Rim 4, 11—12 i Gal 3, 7. To je sve u redu našeg pojma o Božjem narodu.

Povijest našega spasenja ide u Starom zavjetu kroz povijest Izraela, kroz njegovu vjeru i nevjeru. Tu se baš pokazuje nemoć čovjeka koji se pouzdaje samo u sebe, kad se ne oslanja kako treba na Boga. U povijesti Izraela imamo i uzore kreposnih ljudi i junaka, kao što su bili Samuel, David i drugi. Ali pobjeda, iako po njima, dolazila je od Boga, ne od čovjeka. O tome vidi na str. 71 pitanje: Zašto je Bog odabrao upravo Davida?

Sveto pismo nas živim primjerima uči kako treba imati živu vjeru i pouzdanje u Bogu. To opet ne znači pasivno pouzdanje. Moramo se i sami truditi i žrtvovati, treba da spremno surađujemo s drugima za opći napredak i blagostanje. Tako surađujemo i sa samim Stvoriteljem (vidi str. 27). Kada čovjek nastoji da podvrgava prirodu i uljepšava svijet, to čovječje stvaranje i njegovi uspjesi mogli bi se nazvati »osmi dan stvaranja«. Tu i čovjek stvara prema moći i sposobnosti koje mu je dao Bog. (Palotinci u Limburgu izdali su svoj interesantan Kalendar za god 1968. s naslovom »Der achte Schöpfungstag«.).

Ali čovjek je po svojoj naravi potpuno nemoćan za ono što će ga zauvijek učiniti sretnim, za vječni život s Bogom. To mu daje božansko djelo Spasitelja. To postiže čovjek vjerom u Boga. Ali naša vjera mora biti ne samo teoretska, nego i praktična. Ići po putu Božjemu, činiti djela pred Bogom pravedna. Knjiga nas mora upućivati u takav život. Ako zalutamo krivim putem, svojom krivnjom, to treba okajati i ispraviti. To nas naša knjiga uči riječima Biblije i pozivom Crkve. U tome imadu posebnu ulogu Božji proroci Jeremija i konačno Ivan Krstitelj (pogl. 11/II i 13).

Kako se vidi, knjiga koja nam ukratko prikazuje Božji narod kakav je bio i još više kakav mora biti, radi svoje potpunosti, ne može se organizirati, prema sistematskim katekizmima, na jednu ili samo na nekoje od katehetskih

grana. Ona ne pruža u posebnom dijelu vjerske istine, u drugomu sredstva milosti, sakramente, i opet u drugomu moralku. Netko bi želio imati tumačenje Božjih zapovijedi prema običajnom radu. Međutim u našoj knjizi neće ih naći ni pod vlastitim naslovima. (Božje su zapovijedi obrađene na stranicama: 39 62—65, 76, 78—81, 91, 120—121; a crkvene na str. 207 sl.)

Od sakramenata se u više navrata spominje krštenje, a najviše presv. Euharistija. Posebno se ističe funkcija Euharistije da sjedinjuje kršćane s Bogom i međusobno (pogl. 29 i 30); ali se još prije specijalno govori o tom »Kruhu života« i o žrtvi sv. mise (pogl. 21). O Euharistiji kao trajnom sakramentu (izvan sv. mise) govori se malo, koliko je ovdje nužno. Glavno je bilo dati Božjem narodu osjećaj vjere u nadnaravno zajedništvo s Kristom, koje se posebno očituje i učvršćuje po žrtvi sv. mise. Za Euharistiju i sv. misu uzeta su cijela četiri poglavlja (21, 29, 30 i 33); ali se više manje spominju i na mnogim drugim mjestima. (Tko želi povezati zajedno sve što ova knjiga donosi o Euharistiji i sv. misi, naći će to na str. 19, 37, 57, 72, 76, 98, 108, 140, 146, 150—156, 159, 165, 193 do 201, 207 (1. i 3. crkv. zap.), 216—224.)

Ovim sam člankom nastojao pomoći subraći dušobrižnicima i sestrama katehistikinjama da se lakše orijentiraju u novom priručniku »Knjiga o Božjem narodu«. Trebalo je uočiti glavna težišta njezinih kateheza i ujedno njezinu cjelinu. To je sve usredotočeno u Kristu, koji je središte, centar svake zdrave kateheze, kao što i ove knjige.

Poslije te orijentacije još je i ovo potrebno: Razmatrati ono što ćemo drugima podavati. Kad bi se netko našao, za ovo sposoban i voljan, da napiše kratka razmatranja za katehete u vezi sa pojedinim lekcijama ili poglavljima ove knjige, učinio bi veliko dobro djelo. (Takve su meditacije za katehete dodali neki njemački komentatori »Katoličkog katekizma«.)

Što se tiče metoda rada, mislim da će dosta pomoći ona kratka »Upozorenje vjeroučiteljima« koja su izdana na posebnim listićima uz »Knjigu o Božjem narodu«.

Dao Bog da bi se našli revni i apostolski vjeroučitelji koji će se dobro poslužiti novom knjigom pa i sami još pronaći nove putove i načine za uspješno naviještanje Božje riječi.

Dr Ivan PAVIĆ